

mr. sc. Elma Čolaković
e-mail: elmacolakovic@hotmail.com

UDK 371.26
159.953 – 057.874

UZROCI NEUSPJEHA UČENIKA U OSMOM RAZREDU OSNOVNE I PRVOM RAZREDU SREDNJE ŠKOLE

SAŽETAK

Na osnovu definicije procesa ocjenjivanja u nastavi, u radu su prezentirani teorijsko-komparativni rezultati proučavanja uzroka neuspjeha učenika u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole, smatrajući da učenici VIII razreda osnovne škole postižu bolji opći uspjeh u odnosu na I razred srednje škole. U radu su korištene sljedeće metode: metoda teorijske analize, servej metoda i deskriptivna metoda.

Ključne riječi: učenik, nastavnik, ocjenjivanje, kriteriji, uspjeh.

UVOD

Praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje znanja i napredovanja učenika je neophodno, ali je veoma bitno znati kada, kako i ko će vršiti taj proces. Ocjenjivanje je sastavni dio nastavnog procesa. Zahvaljujući procesu ocjenjivanja saznajemo u kojoj mjeri je učenik savladao određeno gradivo. Međutim, danas se javlja i opisno ocjenjivanje koje je zastupljeno u prva tri razreda osnovne škole, gdje se od nastavnika traži pisano zapažanje, procjenjivanje, ocjenjivanje i obrazlaganje napredovanja i uspjeha učenika. Veoma je bitan i način provjeravanja i ocjenjivanja koji utječe na to kako će učenici učiti te kakvo će znanje usvojiti.

Na ocjenjivanje mogu utjecati dvije vrste faktora: subjektivni i objektivni. Prilikom ocjenjivanja, nastavnici trebaju odbaciti sve subjektivne faktore te proces ocjenjivanja izvršiti na osnovu trenutno pokazanog znanja. „Nastavnik ne smije imati nikakav utjecaj na odgovore učenika, kao ni na njegovu konačnu ocjenu znanja. Međutim, Bujas navodi da ocjena više zavisi od nastavnika, nego od učeničkog odgovora, tako da je za učenika bitnije ko ga ispituje, nego koliko je savladao materiju određenog predmeta (Čolaković i Musić, 2012, p. 63).” Ocjenjivanje ima svoju svrhu. Jedna od najvažnijih jeste da nastavnici imaju feedback, odnosno povratnu informaciju u kojoj mjeri je učenik savladao određeno gradivo. Ukoliko učenici nisu usvojili gradivo, zahvaljujući provjeravanju znanja nastavnici će nastojati ispraviti greške. Pored nastavnika, ocjenjivanje predstavlja i povratnu informaciju

učenicima. Zahvaljujući ocjenjivanju, nastavnici uočavaju kojim učenicima treba dopustiti više vremena.

METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Problem, predmet, cilj i zadatak istraživanja

Različita su mišljenja, kako učenika, tako i nastavnika, na pitanje da li učenici postižu bolji opći uspjeh u VIII razredu osnovne škole u odnosu na I razred srednje škole. Naš problem istraživanja bio je ispitati „da li su ujednačena mišljenja nastavnika i profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.”

Cilj našeg istraživanja bio je ispitati mišljenja nastavnika koji predaju u VIII razredu osnovne škole i profesora koji predaju u I razredu srednje škole o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

Zadatak našeg istraživanja je glasio: „Ispitati mišljenja nastavnika i profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.”

Hipoteza istraživanja

Hipotezom u našem istraživanju pretpostavili smo da postoji statistički značajna razlika u mišljenjima nastavnika i profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

U ovom radu primjenjivali smo sljedeće metode istraživanja: metodu teorijske analize, servej metodu i deskriptivnu metodu. Tehnike skaliranja, analiza pedagoške dokumentacije, sređivanje i statistička obrada podataka su nam pomogli da dođemo do podataka bitnih za ovo istraživanje. Skalom procjene utvrđeni su stavovi, mišljenje, frekvencije procjena nastavnika i profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

Populacija i uzorak ispitanika

Populaciju našeg istraživanja činili su nastavnici koji predaju u VIII razredima osnovne škole i profesori koji predaju u I razredima srednje škole. Uzorkom istraživanja bilo je obuhvaćeno ukupno 13 nastavnika koji predaju u VIII razredu osnovne škole i 47 profesora koji predaju u I razredu srednje škole.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

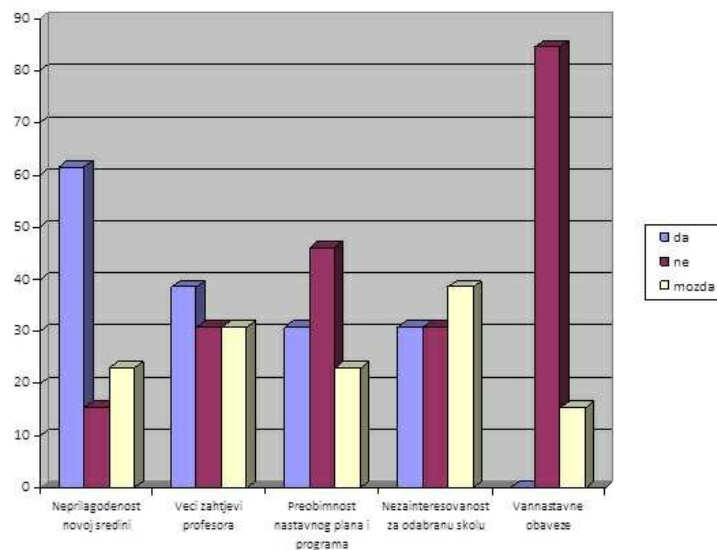
Zadatak našeg istraživanja je glasio: „Ispitati mišljenja nastavnika i profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.“ Ovaj zadatak ćemo statistički analizirati, zahvaljujući pitanjima iz skale stavova koja su u direktnoj povezanosti sa postavljenom hipotezom.

	Neprilagođe- nost novoj sredini		Veći zahtjevi profesora		Preobimnost nastavnog plana i programa		Nezainteresira- nost za odabranu školu		Veće vannastavne obaveze	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
da	8	61,53%	5	38,46%	4	30,76%	4	30,76%	0	0%
ne	2	15,38%	4	30,76%	6	46,15%	4	30,76%	11	84,61%
možda	3	23,07%	4	30,76%	3	23,07%	5	38,46%	2	15,38%
ukupno	13	100%	13	100%	13	100%	13	100%	13	100%

Tabela 1. Mišljenja nastavnika o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole

Na osnovu analize rezultata prikazanih u tabeli broj 1., Frekvencija procjene nastavnika o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole, zaključujemo sljedeće:

- 61,53% nastavnika je odabralo „neprilagođenost novoj sredini”,
- 38,46% nastavnika je odabralo „veći zahtjevi profesora”,
- 30,76% nastavnika je odabralo „preobimnost nastavnog plana i programa”,
- 30,76% nastavnika je odabralo „nezainteresiranost za odabranu školu”,
- nijedan nastavnik ne smatra da su „veće vannastavne obaveze” uzrok neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

Grafikon 1. Mišljenja nastavnika o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole

Stavove nastavnika o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole (neprilagođenost novoj sredini, veći zahtjevi profesora, preobimnost nastavnog plana i programa, nezainteresiranost za odabranu školu

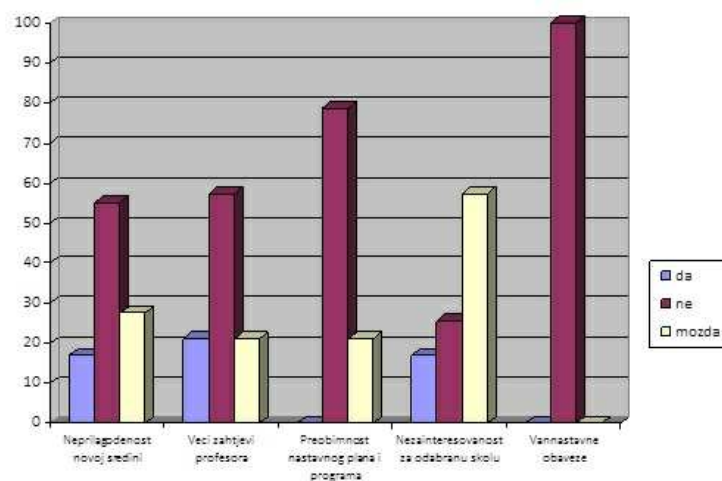
i veće vannastavne obaveze), po ponuđenim tvrdnjama „da”, „ne” i „možda”, prikazali smo grafikonom broj 1.

	Neprilagođenost novoj sredini		Veći zahtjevi profesora		Preobimnost nastavnog plana i programa		Nezainteresiranost za odabranu školu		Veće vannastavne obaveze	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
da	8	17,02%	10	21,27%	0	0%	8	17,02%	0	0%
ne	26	55,31%	27	57,44%	37	78,72%	12	25,53%	47	100%
možda	13	27,65%	10	21,27%	10	21,27%	27	57,44%	0	0%
ukupno	47	100%	47	100%	47	100%	47	100%	47	100%

Tabela 2. Mišljenja profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole

Na osnovu analize rezultata prikazanih u tabeli broj 2., Frekvencija procjene profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole, zaključujemo sljedeće:

- 17,02% profesora je odabralo „neprilagođenost novoj sredini”,
- 21,27% profesora je odabralo „veći zahtjevi profesora”,
- 17,02% profesora je odabralo „nezainteresiranost za odabranu školu”, dok
- nijedan profesor ne smatra da su „preobimnost nastavnog plana i programa” i „veće vannastavne obaveze” uzroci neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

Grafikon 2. Mišljenja profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole

Stavove profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole (neprilagođenost novoj sredini, veći zahtjevi profesora,

preobimnost nastavnog plana i programa, nezainteresiranost za odabranu školu i veće vannastavne obaveze), po ponuđenim tvrdnjama „da”, „ne” i „možda”, prikazali smo grafikonom broj 2.

Na osnovu prikazanih rezultata iz tabele broj 3. zaključujemo da 61,53% nastavnika smatra da je „neprilagođenost novoj sredini” jedan od uzroka neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole, dok 55,31% profesora smatra suprotno.

	nastavnici		profesori		ukupno	
	f	%	f	%	f	%
da	8	61,53%	8	17,02%	16	26,66%
ne	2	15,38%	26	55,31%	28	46,66%
možda	3	23,07%	13	27,65%	16	26,66%
ukupno	13	100%	47	100%	60	100%

Tabela 3. Da li smatrate da je jedan od uzroka neuspjeha u I razredu srednje škole neprilagođenost novoj sredini?

f_0	f_t	$(f_0 - f_t)$	$(f_0 - f_t)^2$	$(f_0 - f_t)^2/f_t$
8	5,63	2,37	5,616	
8	12,5	3 -4,53	20,520	
2	6,06	-4,06	16,483	
26	21,93	4,07	616,564	
3	3,46	-0,46	0,211	
13	12,53	0,47	0,220	
				6,185

Tabela 4. Statistička obrada podataka

S obzirom da je izračunata vrijednost $\chi^2 = 6,185$ manja od graničnih vrijednosti (5,991 i 9,210) na oba nivoa značajnosti (0,05 i 0,01), smatra se da ne postoji statistički značajna razlika između mišljenja nastavnika i profesora o navedenom uzroku neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

	nastavnici		profesori		ukupno	
	f	%	f	%	f	%
da	5	37,46%	10	21,27%	15	25%
ne	4	30,76%	27	57,44%	31	51,66%
možda	4	30,76%	10	21,27%	14	23,33%
ukupno	13	100%	47	100%	60	100%

Tabela 5. Da li smatrate da su jedan od uzroka neuspjeha u I razredu srednje škole veći zahtjevi profesora?

Na osnovu prikazanih rezultata iz tabele broj 5. zaključujemo da 37,46% nastavnika smatra da su „veći zahtjevi profesora” jedan od uzroka neuspjeha u I razredu

srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole, dok 57,44% profesora smatra suprotno.

f_0	f_t	$(f_0 - f_t)$	$(f_0 - f_t)^2$	$(f_0 - f_t)^2/f_t$
5	3,25	1,75	3,062	
10	11,75	-1,75	3,062	
4	6,71	-2,71	7,344	
27	24,28	2,72	7,398	
4	3,03	0,97	0,940	
10	10,96	-0,96	0,921	
				2,994

Tabela 6. Statistička obrada podataka

S obzirom da je izračunata vrijednost $\chi^2 = 2,994$ manja od graničnih vrijednosti (5,991 i 9,210) na oba nivoa značajnosti (0,05 i 0,01), smatra se da ne postoji statistički značajna razlika između mišljenja nastavnika i profesora o navedenom uzroku neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

	nastavnici		profesori		ukupno	
	f	%	f	%	f	%
da	4	30,76%	0	0%	4	6,66%
ne	6	46,15%	37	78,72%	43	71,66%
možda	3	23,07%	10	21,27%	13	21,66%
ukupno	13	100%	47	100%	60	100%

Tabela 7. Da li smatrate da je jedan od uzroka neuspjeha u I razredu srednje škole preobimnost nastavnog plana i programa?

Na osnovu prikazanih rezultata iz tabele broj 7. zaključujemo da 30,76% nastavnika smatra da je „preobimnost nastavnog plana i programa” jedan od uzroka neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole, dok niti jedan profesor nije odabrao tvrdnju „da” za pomenuti uzrok neuspjeha.

f_0	f_t	$(f_0 - f_t)$	$(f_0 - f_t)^2$	$(f_0 - f_t)^2/f_t$
4	0,86	3,14	9,859	
0	3,13	-3,13	9,796	
6	9,31	-3,31	9,796	
37	33,68	3,32	11,022	
3	2,81	0,19	0,036	
10	10,18	-0,18	0,032	
				15,980

Tabela 8. Statistička obrada podataka

S obzirom da je izračunata vrijednost $\chi^2 = 15,980$ veća od graničnih vrijednosti (5,991 i 9,210) na oba nivoa značajnosti (0,05 i 0,01), smatra se da postoji statistički

značajna razlika između mišljenja nastavnika i profesora o navedenom uzroku neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

	nastavnici		profesori		ukupno	
	f	%	f	%	f	%
da	4	30,76%	8	17,02%	12	20 %
ne	4	30,76%	12	25,53%	16	26,66%
možda	5	38,46%	27	57,44%	32	53,33%
ukupno	13	100%	47	100%	60	100%

Tabela 9. Da li smatrate da je jedan od uzroka neuspjeha u I razredu srednje škole nezainteresiranost za odabranu školu?

Na osnovu prikazanih rezultata iz tabele broj 9. zaključujemo da 30,76% nastavnika i 17,02% profesora smatra da je „nezainteresiranost za odabranu školu” jedan od uzroka neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole, dok je 38,46% nastavnika i 57,44% profesora odabralo tvrdnju „možda”.

f_o	f_t	$(f_o - f_t)$	$(f_o - f_t)^2$	$(f_o - f_t)^2/f_t$
4	2,6	1,4	1,96	
8	9,4	-1,4	1,96	
4	3,46	0,54	0,291	
12	12,53	-0,53	0,280	
5	6,93	-1,93	3,724	
27	25,06	1,94	3,763	
				1,605

Tabela 10. Statistička obrada podataka

S obzirom da je izračunata vrijednost $\chi^2 = 1,605$ manja od graničnih vrijednosti (5,991 i 9,210) na oba nivoa značajnosti (0,05 i 0,01), smatra se da ne postoji statistički značajna razlika između mišljenja nastavnika i profesora o navedenom uzroku neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

	nastavnici		profesori		ukupno	
	f	%	f	%	f	%
da	0	0%	0	0%	0	0%
ne	11	84,61%	47	100%	58	96,66%
možda	2	15,38%	0	0	2	3,33%
ukupno	13	100%	47	100%	60	100%

Tabela 11. Da li smatrate da su jedan od uzroka neuspjeha u I razredu srednje škole veće vannastavne obaveze?

Na osnovu prikazanih rezultata iz tabele broj 11. zaključujemo da nijedan nastavnik i nijedan profesor ne smatra da su „veće vannastavne aktivnosti” uzrok

neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole. Svi profesori su odabrali tvrdnju „ne”, 84,61% nastavnika je odabralo tvrdnju „ne”, a 15,38% tvrdnju „možda”.

f_0	f_t	$(f_0 - f_t)$	$(f_0 - f_t)^2$	$(f_0 - f_t)^2/f_t$
0	0	0	0	
0	0	0	0	
11	12,56	-1,56	2,433	
47	45,43	1,57	2,464	
2	0,43	1,57	2,464	
0	1,56	-1,56	2,433	
				7,539

Tabela 12. Statistička obrada podataka

S obzirom da je izračunata vrijednost $\chi^2 = 7,539$ manja od graničnih vrijednosti (5,991 i 9,210) na oba nivoa značajnosti (0,05 i 0,01), smatra se da ne postoji statistički značajna razlika između mišljenja nastavnika i profesora o navedenom uzroku neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.

Nakon prethodno analiziranog zadatka zaključujemo da je naša hipoteza potvrđena, a glasila je: „Pretpostavlja se da postoji statistički značajna razlika u mišljenjima nastavnika i profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole.”

ZAKLJUČAK

U instrumentu istraživanja ponuđeni su sljedeći mogući uzroci koji utječu na neuspjeh u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole: neprikladnost novoj sredini, veći zahtjevi profesora, preobimnost nastavnog plana i programa, nezainteresiranost za odabranu školu i veće vannastavne obaveze. Nakon provedenog istraživanja, donosimo zaključak da postoji statistički značajna razlika u mišljenjima nastavnika i profesora o uzrocima neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole. Istraživanjem smo utvrdili da nastavnici smatraju da su neprikladnost novoj sredini i veći zahtjevi profesora glavni uzroci neuspjeha u I razredu srednje škole u odnosu na VIII razred osnovne škole, dok profesori smatraju suprotno.

LITERATURA

- [1] Čolaković, E., Musić, H. (2012). *Ocjenjivanje uspjeha učenika*. OFF-set: Tuzla.
- [2] Kačapor, S., Vilotijević, M., Kundačina, M. (2005). *Umijeće ocjenjivanja*. Fakultet humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić: Mostar.

- [3] Mužić, V. (1979). *Metodologija pedagoškog istraživanja*. Zavod za izdavanje udžbenika: Sarajevo.
- [4] *Pedagoška enciklopedija*, (1989). Zavod za udžbenike i nastavna sredstva: Sarajevo.
- [5] *Pedagoški leksikon*, (1996). Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva: Beograd.
- [6] Potkonjak, N., Šimleša, P. (1989). *Pedagoška enciklopedija*. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva: Sarajevo.

CAUSES OF FAILURE OF STUDENTS IN THE EIGHTH GRADE OF ELEMENTARY AND FIRST YEAR OF HIGH SCHOOL

ABSTRACT

Based on the definition of the evaluation process in the classroom, this paper presents the results of a theoretical and comparative study of the causes of failure in the first year of high school compared to elementary schools. Students are finding that elementary schools achieve better overall success in comparison to the first year of secondary school. Study used the following methods: theoretical analysis, survey method and descriptive method.

Key words: student, teacher, assessment, criteria, success.

